

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Länsituulen koulu

2022-2025

Taustaa ja käsitteitä

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus on perusoikeus, joka *viittaa samanarvoisuuteen kaikilla ihmisryhmillä*. Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuoden 2015 alussa ja sen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Laissa säädetään muun muassa siitä,

- mikä on syrjintää
- mikä on sallittua erilaista kohtelua
- kenelle syrjinnästä ilmoitetaan
- millaista hyvitystä ja muita seuraamuksia lain nojalla voi hakea sekä
- keiden tulee edistää yhdenvertaisuutta.

Syrjinnän vastainen lainsäädäntö ei koostu yksistään syrjintäkielloista vaan myös velvoitteista edistää yhdenvertaisuutta aktiivisin toimin.

Yhdenvertaisuuskasvatuksen tavoitteena on kehittää oppilaiden sosiaalisia taitoja, haastaa heitä vaikuttamaan yhteiskunnalliseen epäoikeudenmukaisuuteen ja auttaa heitä elämään monimuotoisen yhteiskunnan jäsenenä.

Tasa-arvo

Tasa-arvo on perusoikeus, jolla *viitataan useimmiten sukupuolten väliseen tasa-arvoon*. Lainsäädännössä tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Tasa-arvolain syrjintäsäännökset koskevat myös syrjintää, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuoli määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen.

Syrjintä

Syrjinnällä tarkoitetaan henkilön tai ryhmän perusteetonta erilaista kohtelua. Syrjintä voi olla välitöntä tai välillistä, häirintää tai kohtuullisten etuisuuksien epäämistä. Syrjintää ei kuitenkaan ole sellainen tavallisuudesta poikkeava kohtelu, jonka tarkoituksena on yhdenvertaisuuden edistäminen.

Tasa-arvolaisissa syrjintäperusteet ovat sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu.

Yhdenvertaisuuslaissa syrjintäperusteet ovat:

- ikä
- alkuperä
- kansalaisuus
- kieli
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- politiikka
- ay-toiminta
- vammaisuus
- seksuaalinen suuntautuminen
- muu henkilöön liittyvä syy

Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö

Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö pohjautuu siihen, että jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella oppilaalla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Koulujen tasa-arvotyön tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja puuttua sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään. Näitä ovat esimerkiksi ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muut henkilöön liittyvät syyt. Syrjintä voi olla moniperusteista. Tällöin oppilas kokee useisiin eri ominaisuuksiin perustuvaa syrjintää eriaikaisesti tai samanaikaisesti.

Tasa-arvon edistäminen ja yhdenvertaisuuden turvaaminen ovat osa perusopetuslaissa määriteltyjä opetuksen tavoitteita. Lisäksi ne ovat keskeinen osa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita ja sen arvopohjaa. Suomi on myös sitoutunut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteisiin useiden kansainvälisten sopimusten kautta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait velvoittavat oppilaitoksia edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä laatimaan oppilaitoskohtaisen tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Useat viranomaiset suosittelevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien yhdistämistä, jolloin yhdessä suunnitelmassa käsitellään sekä sukupuoleen perustuvaa, että muilla perusteilla tapahtuvaa syrjintää. On myös mahdollista sisällyttää suunnitelmat osaksi koulun toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin kuten opetussuunnitelmaan, vuosisuunnitelmaan ja strategiaan (TASA-ARVOKOMPASSI - Työkalu Tasa-arvo- ja Yhdenvertaisuustyöhön perusopetuksessa, Rauhankasvatusinstituutti).

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo Oulun kaupungin perusopetuksessa

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden toiminnassa yhteinen lähtökohta on lasten ja nuorten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Tasavertaisuuden periaatteet ovat tärkeitä kaikkien lapsi- ja nuorisoryhmien toiminnassa. Jokaiselle koulu yhteisön jäsenelle tulee tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulun toimintaan ja edistää elämäänsä. Oppiva yhteisö mahdollistaa osallisuuden ja aidot vaikutusmahdollisuudet. Yhdenvertaisuutta edistämällä voidaan ehkäistä syrjintää, lisätä ymmärrystä moninaisuutta kohtaan ja ennen kaikkea lisätä kaikkien koulu yhteisön jäsenten hyvinvointia.” (Oulun kaupungin opetussuunnitelma, luku 4)

Yhdenvertaisuuslain mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Tasa-arvolain tarkoituksena estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Tässä toiminnallisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan koulumme tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen nykytilaa sekä asetetaan kehittämiskohteita sekä niille toimenpiteitä lukuvuosille 2022-2025.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo Länsituulen koulussa

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Lisäksi yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma nojaa sekä tasa-arvolakiin että yhdenvertaisuuslakiin ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttaminen koulussa tarkoittaa puhumista ja kuuntelemista, puuttumista sekä muuttamista. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat ihmisoikeuskysymyksiä. Jokaisella opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opettajalla on virkavelvollisuus edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Länsituulen koulussa sitoudutaan edistämään yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Länsituulen koulussa on käytössä käytänteitä, jotka tukevat ja edistävät Länsituulen koulun sitoutumista yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon.

Hyvinvointikoulu

Länsituulen koulussa toteutetaan ['Hyvinvointikoulu'](#)-toimintamallia. Toiminnan pohjana on 'Hyvinvoinnin virta' -jaottelun mukaiset luokkakohtaiset painopistealueet. Koulumme on osa hyvinvointikoulu-verkostoa, jonka puitteissa koulussamme tehdään kokemuksellisen hyvinvointitiedon kysely. Siitä ilmenneet tulokset ovat perustana nykyiselle yhteisölliselle oppilashuoltotoiminnalle. Kyselyn tuloksia käytetään myös arvioitaessa Länsituulen koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilannetta.

Jokaisen lukuvuoden aikana toteutetaan hyvinvointipäivä sekä ala- että yläkoulussa. Hyvinvointipäivän aikana oppilaat työskentelevät luokanopettajan/ -valvojan johdolla hyvinvointia lisäävien teemojen parissa. Osaksi tätä hyvinvointipäivää otetaan työskentely, jolla edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koulussamme.

Tunne- ja turvataitokasvatus

Oulun kaupungin perusopetuksessa aloitettiin tunne- ja turvataitokasvatuksen oppitunnit lukuvuoden 2021-2022 aikana. Tunne- ja turvataitokasvatuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä kaikkea lapsiin niin kasvotusten kuin digitaalisissa ympäristöissäkin kohdistuvaa kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa niin lasten

keskinäisissä kuin myös aikuisten ja lasten välisissä suhteissa. Tunne- ja turvataitokasvatuksella vahvistetaan lasten itsetuntoa ja tunnetaitoja, vuorovaikutustaitoja, selviytymistaitoja sekä digiturvataitoja. Lapsen tulee tietää ja tuntea olevansa arvokas ja tärkeä sekä hyvän kohtelun arvoinen, jotta hän myös haluaa paremmin puolustaa itseään.

Länsituulen koulussa tunne- ja turvataitotunnit aloitettiin tammikuussa 2022. Kouluun on rakennettu tunne- ja turvataitojen vuosikello, johon on kirjattu eri luokka-asteiden tunne- ja turvataitokasvatuksen aiheet, oppituntien sisällöt sekä materiaalit. Tunne- ja turvataitojen oppitunnit pidetään kerran kuukaudessa yhteisesti sovitun aikataulun mukaisesti. Tunne- ja turvataitotaitojen oppimateriaali sisältää aiheita ja materiaalia, joka edistää myös yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Oppilashuolto

Oppilas- ja opiskelijahuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilas- ja opiskelijahuollon keskeisenä tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla kouluyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Tavoitteena on hyvinvoiva kouluyhteisö, joka tukee ja edistää jokaisen oppilaan oppimista ja hyvinvointia, ehkäisee pulmia ja tarjoaa niihin tukea mahdollisimman varhain sekä ennakoi mahdollisia riskejä. Hyvinvoivassa opiskeluyhteisössä vallitsee luottamus ja avoimuus kaikkien välillä: jokainen tuntee kuuluvansa kouluyhteisöön ja kokee tulevansa kuulluksi (Oppilashuollon_opas_perusopetukseen, Oulu 2016).

Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö sekä sen tilan seuraaminen kuuluvat osaksi yhteisöllistä oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto seuraa jatkuvasti koulun oppilaiden tilannetta esimerkiksi tehtyjen kyselyiden tuloksia seuraten, nostaen esille kehitettäviä asioita kyselyjen tuloksista sekä suunnittelemalla toimenpiteitä kehityskohteisiin. Länsituulen koulun yhteisöllinen oppilashuolto seuraa luokkien tilannetta myös vuosittaisilla luokka-astetsekkauksilla, joissa kartoitetaan luokka-asteiden tilannetta ja ilmiöitä käyttäen työkaluna Länsituulen täyskättä.

Lisäksi oppilashuoltoryhmä yhteistyössä alueen muiden lasten ja perheiden kanssa tekevien tahojen kanssa toteutetaan jatkuvaa havainnointia ja seuranta. Laajennettu oppilashuoltoryhmän kokoontuminen ei ole kuitenkaan toteutunut lukuvuosien 2020-2021 sekä 2021-2022 aikana covid-19 pandemian vuoksi. Laajennettuja yhteisöllisiä kokoontumisia kuitenkin jatketaan lukuvuoden 2022-2023 aikana teemalla ”Mitä kuuluu Haukiputaan lapsille ja nuorille”.

Oppilaskunta

Länsituulen koulussa toimii oppilaskunta osana oppilaiden osallisuustoimintaa. Oppilaskunnassa on jäsenet luokka-asteilta 3.-9. Oppilaskunnan toimintaa ohjaa kaksi opettajaa, jotka valitaan aina lukuvuodeksi kerrallaan. Oppilaskunnan toiminnan tarkoitus on lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia kouluarjessa. Oppilaskuntaa kuullaan myös päivitettyä esim. yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa.

Muuta

Oppilaskunnan lisäksi Länsituulen koulussa toimii tukioppilaita, liikuntatutoreita, välkäreitä sekä Kestävän kehityksen raati. Kotien ja koulun välillä tehdään monipuolista yhteistyötä (esim. viestintä Wilman tai sähköpostin kautta, Wilman tunti- ja läksymerkinnät, yhteydenpito puhelimitse tai tapaamisilla, koulun juhlat). Huoltajia tiedotetaan koulun toiminnasta myös koulun kotisivujen kautta. Koulussa toimii myös vanhempaintoimikunta, jonka toiminnan aktivoimiseen keskitytään tulevien lukuvuosien aikana.

Länsituulen koulussa järjestetään myös kerhotoimintaa sekä koulun omana toimintana, että ulkopuolisen toimijan avulla. Lisäksi koulun oppilaat saavat tutustua erilaisiin harrastuksiin Harrastamisen aarrearkun kautta. Harrastamisen aarrearkku tarjoaa koulun oppilaille vaihtuvaa lyhytkehotoimintaa suunnaten toimintaa koulun eri ikäisille oppilaille.

Lisäksi toimintaa Länsituulen koulussa ohjaavat kouluterveyskyselyt, poissaolojen seuraaminen, laajoissa terveystarkastuksissa esille tulevat ilmiöt, sekä kehitys- ja 'Lapset puheeksi' –keskusteluista esille nousevat ilmiöt.

Nykytilanne

Edellisessä Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa oli kehittämiskohteiksi valikoitunut vuorovaikutus ja aito kohtaaminen. Sekä henkilökunta että oppilaat kehittivät konkreettisesti tapoja niiden parantamiseksi. Kehittämistoimissa keskityttiin välituntitoimintaan, luokanvalvojan tuntien lisäämiseen sekä valvonnan riittävyyteen.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon nykytilannetta Länsituulen koulussa on selvitetty perehtymällä lukuvuoden 2021 tehtyihin Kokemuksellisen hyvinvointitiedon sekä Kouluterveyskyselyihin. Kyselyjen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne koulussa on hyvällä tasolla. Kyselyissä nousi kuitenkin esille

asioita, joihin koulussa perehdytään tulevan lukuvuoden aikana perusteellisemmin. Samalla mietitään niitä toimenpiteitä, joilla esille nousseisiin ilmiöihin voitaisiin vaikuttaa.

Kyselyissä nousi esille seuraavia huomioon otettavia asioita:

alakoulu

- Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, prosenttiosuus noussut kaikilla oppilailla vuodesta 2019 4% -> vuoden 2021 10,2 % ja erityisesti tytöistä 15,6% kokenut
- fyysinen uhan kokeminen kasvanut edelliseen kyselyyn verrattuna 7% -> 19%
- mahdollisuus keskustella koulussa jonkun aikuisen kanssa 61,2% -> 46,1%
- uskaltaa sanoa luokassa mielipiteensä 55,7% -> 38,2%

yläkoulu

- ei koe olevansa tärkeä koulu- tai luokkayhteisössä osuus kasvanut erityisesti tytöillä 10,5% -> 25%
- mahdollisuudet vaikuttaa erilaisiin asioihin kouluyhteisössä laskenut kaikissa kohdissa selvästi
- koulutyössä koettu uupumus lisääntynyt
- tyttöjen kokema seksuaalinen väkivalta kasvanut 6,8% -> 14,8%
- tyttöjen kokema häiritsevä seksuaalinen ehdottelu tai ahdistelu lisääntynyt 33,8% -> 55,6%
- tyttöjen kokema seksuaalista häirintää koulussa lisääntynyt 1,3% -> 7,6%
- seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana 49,4%
- Kokenut seksuaalista häirintää julkisessa tilassa 22,5%

huoltajat:

- ryhmäkoot koetaan liian suuriksi
- opettajat tarvitsisivat lisää keinoja kohdata nuoria
- koronan vaikutus lapsiin ja nuoriin

Kehittämiskohteet

Lukuvuoden 2021-2022 aika tehtyjen kyselyjen vastauksista nousivat esille seuraavat kehittämiskohteet:

- aito kohtaaminen
- suojaaminen ja suojaautuminen häirinnältä
- osallisuuden lisääminen koulun arjessa

Toimenpiteet, vastuuhenkilöt ja aikataulutus

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuuhenkilöt
aito kohtaaminen	oppilaskunnan ja henkilökunnan työpajat positiivinen toimintakulttuuri ja palaute hyvinvointi- ja kiusaamiskysely	oppilaskunnan ohjaajat rehtori henkilökunta
suojaaminen ja suojautuminen häirinnältä	tunne- ja turvataitotunnit tiedon ja tietoisuuden lisääminen hyvinvointi- ja kiusaamiskysely kiusaamisenvastaisen toiminnan tehostaminen nollatoleranssi turvallisen tilan luominen sukupuolineutraalit wc:t kiusaamiskysely	tunne- ja turvataitovastaavat luokanvalvojat, luokanopettajat oppilaskunta oppilaat henkilökunta rehtori
osallisuuden lisääminen	oppilaskunnan toiminnan tehostaminen henkilökunnan tietoisuuden lisääminen oppilaiden huomioiminen oppiaineissa (tavoitteet, arviointi) jatkuva ryhmäyttäminen hyvinvointikysely	oppilaskunta ja sen vetäjät henkilökunta

YVTA-suunnitelman päivittäminen

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on elävä asiakirja. Tämä tarkoittaa Länsituulen koulussa, että suunnitelmaa tarkastellaan lukuvuosittain. Tarkastelua tehdään koulun hyvinvointi- ja kiusaamiskyselyn, sekä kouluterveys-, että kokemuksellisen hyvinvointitiedon keruu-kyselyjen avulla.

Koko suunnitelman päivittäminen tehdään seuraavan kerran lukuvuoden 2024-2025 aikana. Suunnitelman päivittämisestä vastaavat rehtori ja oppilaskunnan vetäjät yhdessä oppilaskunnan, oppilaiden, henkilökunnan ja huoltajien kanssa.